

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет №6

Кафедра цивільного права та процесу

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Договірне право» вибіркового компоненту освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (правозастосування)

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільного права та процесу (протокол від 23.08.2023 № 8)

Розробник:

1. Доцент кафедри цивільного права та процесу, канд. юрид. наук, доцент
Твердохліб Елла Валентинівна

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, канд. юрид. наук, доцент Зайцев Олексій Леонідович.
2. Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, канд. юрид. наук Устименко Олена Анатоліївна.

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 7 Загальна кількість годин – 210 Кількість тем – 12	08 «Право» 081 «Право» <u>перший</u> <u>(бакалаврський)</u> (назва СВО)	Навчальний курс <u>3</u> (номер) Семестр <u>6</u> (номер) Вид контролю: <u>залік</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
<div style="text-align: center;">денна форма навчання</div> Лекції – 34; (години) Семінарські заняття – 46; (години) Практичні заняття – ; (години) Лабораторні заняття – _____; (години) Самостійна робота – 130; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – _____ (кількість; № семестру)	<div style="text-align: center;">заочна форма навчання</div> Лекції – 16; (години) Семінарські заняття – 20; (години) Практичні заняття – ; (години) Лабораторні заняття – _____; (години) Самостійна робота – 174; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – (кількість; № семестру) Реферати – _____ (кількість; № семестру)	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Вироблення у здобувачів вищої освіти правового мислення, навиків з тлумачення відповідних норм законодавства, оволодіння практичним досвідом, навичками і знаннями, необхідними в професійній діяльності в сфері цивільно-правових договірних правовідносин, оволодіти загальними і професійними компетенціями для здійснення професійної діяльності.

Завдання: а) опанування необхідними теоретичними положеннями, що вироблені цивілістичною думкою; б) освоєння нормативного матеріалу, закріпленого системою цивільного законодавства України; в) ознайомлення з судовою та іншою практикою застосування цивільно-правових норм ; виробити практичні навички правильної кваліфікації договірних правовідносин.

Міждисциплінарні зв'язки: договірне право має тісний зв'язок із цивільним правом, господарським правом, сімейним правом, житловим правом, земельним правом.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: теоретичні положення, які визначаються робочою навчальною програмою курсу, відповідний нормативно-правовий матеріал та судову практику.

вміти: правильно кваліфікувати договори та цивільно-правові відносини, які виникають на їх підставі, та оперувати основними категоріями договірного права, вірно тлумачити норми цивільного законодавства та застосовувати їх для вирішення спірних ситуацій, складати договори у письмовій формі тощо.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-10 ЗК-11	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-3	Дінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
	СК-8	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.
	СК-11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
	СК-12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
	СК-14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.
	СК-15	Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.
	СК-16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Поняття та загальна характеристика договірних прав в Україні. Загальні положення про договір».

Поняття договірних прав і його місце в системі галузі цивільного права. Поняття цивільно-правового договору. Принципи договірних прав. Класифікація договорів. Порядок укладення договору. Оферта. Акцепт. Момент укладення договору. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов. Тлумачення умов договору. Змішаний договір. Публічний договір. Договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи. Строк договору. Форма договору. Визнання договору недійсним.

ТЕМА № 2. «Виконання договірних зобов'язань. Зміна та припинення договірних зобов'язань».

Загальні умови виконання договірних зобов'язань. Сторони договірних зобов'язань. Строк виконання договірних зобов'язань. Місце виконання договірних зобов'язань. Спосіб виконання договірних зобов'язань. Оплата виконання договірних зобов'язань. Принципи виконання договірних зобов'язань: принцип належного виконання, принцип реального виконання, принцип взаємного сприяння, принцип економичності. Підтвердження виконання зобов'язань. Зміна та припинення договірних зобов'язань: підстави та наслідки. Продовження чинності договору.

ТЕМА № 3. «Забезпечення виконання договірних зобов'язань».

Неустойка. Завдаток. Гарантія. Поручка. Застава. Притримання. Інші види забезпечення належного виконання договірних зобов'язань.

ТЕМА № 4. «Правові наслідки порушення договірних зобов'язань»

Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності. Зменшення обсягу цивільно-правової відповідальності.

ТЕМА № 5. «Договори про передачу майна у власність»

Договір купівлі-продажу. Договір міни. Договір поставки. Договір контрактиції сільськогосподарської продукції. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Договір ренти. Договір довічного утримання (догляду). Договір дарування. Загальні та відмінні риси договорів про передачу майна у власність. Договір роздрібної купівлі-продажу. Договір пожертви.

ТЕМА № 6. «Договори про передачу майна у тимчасове володіння та користування»

Загальні та відмінні риси договорів про оплатну передачу майна у тимчасове володіння та користування. Договір найму (оренди) житла. Договір позики. Договір прокату. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договір найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Договір лізингу.

ТЕМА № 7. «Договори про виконання робіт»

Загальні та відмінні риси договорів про оплатне виконання робіт. Види таких договорів. Договір підряду. Договір побутового підряду. Договір будівельного підряду. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

ТЕМА № 8. «Договори про надання послуг»

Загальні положення про договори з надання послуг: предмет договору, умови виконання. Загальні та відмінні риси договорів про надання послуг. Види таких договорів. Договір перевезення. Договір транспортного експедирування. Договір зберігання. Договір страхування. Договір доручення. Договір комісії. Договір управління майном.

ТЕМА № 9. «Договори про надання фінансових послуг. Розрахункові зобов'язання»

Договір позики, кредитний договір, договір банківського вкладу.. Розрахунки. Договір банківського рахунку. Договір рахунка умовного зберігання (ескроу). Договір факторингу.

ТЕМА № 10. «Договори у сфері інтелектуальної власності»

Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію. Ліцензійний договір. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання виключних майнових права інтелектуальної власності.

ТЕМА № 11. «Договори про спільну діяльність. Засновницький договір»

Загальні положення про спільну діяльність. Поняття, загальна характеристика та форма договору про спільну діяльність. Засновницький договір : поняття, юридичні ознаки. Загальні положення про спільну діяльність. Договір простого товариства. Поняття, вклади учасників, спільне майно, витрати та збитки учасників, припинення договору простого товариства, відповідальність учасників.

ТЕМА № 12. «Договори в сімейному праві»

Договори по врегулюванню майнових відносин подружжя. Договори по врегулюванню особистих немайнових відносин між батьками та дітьми. Договори, що опосередковують передання дітей до сім'ї на виховання.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної дисципліни	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Поняття та загальна характеристика договірного права в Україні. Загальні положення про договір	9	4	4			12	залік
Тема 2. Виконання договірних зобов'язань. Зміна та припинення договірних зобов'язань	10	2	4			10	
Тема 3. Забезпечення виконання договірних зобов'язань	9	2	2			10	
Тема 4. Правові наслідки порушення договірного зобов'язання	11	2	4			10	
Тема 5. Договори про передачу майна у власність	11	2	4			12	
Тема 6. Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування	12	2	4			12	
Тема 7. Договори про виконання робіт	12	2	4			12	
Тема 8. Договори про надання послуг	14	4	4			12	

Тема 9. Договори про надання фінансових послуг. Розрахункові зобов'язання.	10	2	4			10	
Тема 10. Договори у сфері і інтелектуальної власності	12	2	4			10	
Тема 11. Договори про спільну діяльність. Засновницький договір	10	2	4			10	
Тема 12. Договори в сімейному праві	13	3	4			10	
Всього за семестр	210	34	46			130	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної дисципліни	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Поняття та загальна характеристика договірного права в Україні. Загальні положення про договір	17	1	2			14	залік
Тема 2. Виконання договірних зобов’язань. Зміна та припинення договірних зобов’язань	16	1	1			14	
Тема 3. Забезпечення виконання договірних зобов’язань	16	1	1			14	
Тема 4. Правові наслідки порушення договірного зобов’язання	16	1	1			14	
Тема 5. Договори про передачу майна у власність	19	2	2			15	
Тема 6. Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування	19	2	2			15	
Тема 7. Договори про виконання робіт	20	2	2			16	
Тема 8. Договори про надання послуг	20	2	2			16	

Тема 9. Договори про надання фінансових послуг. Розрахункові зобов'язання.	17	1	2			14	
Тема 10. Договори у сфері і інтелектуальної власності	17	1	2			14	
Тема 11. Договори про спільну діяльність. Засновницький договір	16	1	1			14	
Тема 12. Договори в сімейному праві	17	1	2			14	
Всього за семестр	210	16	20			174	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:
		Тема № 1. Поняття та загальна характеристика договірного права. Загальні положення про договір	<p>1. Цивільний кодекс України. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2003. № 40-44. Ст. 356.</p> <p>2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. (С. 88-127).</p>
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Укладання договору 2. Форма договору. 3. Свобода договору 4. Принцип свободи договору. 5. Публічний договір. 6. Договір приєднання. 7. Попередній договір. 8. Договір на користь третьої особи. 	
		Тема № 2. Виконання договірних зобов'язань. Зміна та припинення договірних зобов'язань.	<p>1. Цивільний кодекс України. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2003. № 40-44. Ст. 356.</p> <p>2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. (С. 127-166).</p>
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи належного виконання зобов'язань. 2. Зміна умов договору. 3. Розірвання договору 	

				<p>3. Цивільне право: підручник: У 2-х т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків: Право, 2011. Т. 2. С. 178-274.</p> <p>4. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.2 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є.Кухарєва, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветика, 2016. С. 95-124.</p>
		Тема № 3. Забезпечення виконання договірних зобов'язань		1. Цивільний кодекс України. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2003. № 40-44. Ст. 356.
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Неустойка. 2. Завдаток. 3. Гарантія. 4. Поручка. 5. Застава. 6. Притримання. 7. Інші види забезпечення належного виконання договірних зобов'язань. 		<ol style="list-style-type: none"> 2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. (С. 166-193).
		Тема № 4. Правові наслідки порушення договірних зобов'язань		1. Цивільний кодекс України. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2003. № 40-44. Ст. 356.
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види. 2. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності. 3. Зменшення обсягу цивільно-правової відповідальності. 		<ol style="list-style-type: none"> 2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС

			України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. (С. 193-221). 3. Цивільне право: підручник: У 2-х т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків: Право, 2011. Т. 2. С. 356-396. 4. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.2 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є.Кухарева, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветика, 2016. С. 150-179.
		Тема № 5. Договори про передачу майна у власність	1. Цивільний кодекс України. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2003. № 40-44. Ст. 356. 2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. (С. 221-291).
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні та відмінні риси договорів про передання майна у власність. 2. Договір роздрібної купівлі-продажу. 3. Договір дарування. 4. Договір пожертви. 5.Юридична характеристика договорів про передання майна у власність. 6. Зміст договору купівлі-продажу. 7. Істотні та інші умови договору купівлі-продажу. 8. Право продажу товару. 9. Правові наслідки передання продавцем товару неналежної якості. 10.Правові наслідки передання продавцем некомплектного товару. 	
		Тема № 6. Договори про передачу майна у тимчасове володіння та користування	1. Цивільний кодекс України. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2003. № 40-44. Ст. 356. 2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг.
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Спільні риси договорів про передачу майна у тимчасове володіння та користування. 2. Предмет найму. 3. Піднайм. 4. Переважні права наймача. 5. Припинення договору найму. 6. Договір прокату. 7. Договір найму (оренди) земельної ділянки. 8. Договір найму (оренди) будівлі або іншої 	

		капітальної споруди. 9. Договір найму (оренди) транспортного засобу. 10.Відповідальність сторін за договором оренди.	
			ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. (С. 291- 315). 3. Цивільне право: підручник: У 2-х т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків: Право, 2011. Т. 2. С. 620–642.
		Тема №7. Договори про виконання робіт	1. Цивільний кодекс

		<ol style="list-style-type: none"> 1. Договір підряду. 2. Предмет договору підряду. 3. Сторони договору підряду. 4. Кошторис як умова договору підряду. 5. Ощадливість підрядника. 6. Правові ризики підрядника. 7. Сприяння замовника. 8. Право підрядника на притримання. 9. Договір побутового підряду. 10. Договір будівельного підряду. 	<p>України. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2003. № 40-44. Ст. 356.</p> <p>2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. (С. 315-325).</p> <p>3. Цивільне право: підручник: У 2-х т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків: Право, 2011. Т. 2. С. 620-680.</p> <p>4. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.2 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є.Кухарєва, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветика, 2016. С.</p>
			240-275.
		Тема № 8. Договори про надання послуг	1. Цивільний кодекс

		<ol style="list-style-type: none">1. Договір перевезення.2. Договір транспортного експедирування.3. Договір зберігання.4. Договір страхування.5. Договір доручення.6. Договір комісії.7. Договір управління майном.8. Договір факторингу.9. Договір позики.10. Договір банківського кредиту	України. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2003. № 40-44. Ст. 356. 2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. (С. 325-360). 3. Цивільне право: підручник: У 2-х т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків: Право, 2011. Т. 2. С. 716–742.
	Тема № 9. Договори про розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Договір комерційної концесії		1. Цивільний кодекс України. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2003. № 40-44. Ст. 356. 2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. (С. 360-411). 3. Цивільне право: підручник: У 2-х т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І.
		<ol style="list-style-type: none">1. Ліцензійний договір.2. Предмет та інші умови ліцензійного договору.3. Види ліцензії.4. Форма ліцензійного договору.5. Строк ліцензійного договору6. Договір про передання виключних майнових права інтелектуальної власності.7. Державна реєстрація договорів про розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.	

		<p>Тема № 10. Договори у сфері інтелектуальної діяльності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. 2. Договір про комерційну концесію. Ліцензійний договір. 3. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. 4. Договір про передання виключних майнових права інтелектуальної власності. 	<p>Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків: Право, 2011. Т. 2. С. 494-533.</p> <p>4. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.2 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є.Кухарєва, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветик", 2016. С. 313-350.</p> <p>5. Кухарєв О. Є. Спадкове право: підручник. Київ: Алерта, 2020. 362 с.</p>
		<p>Тема № 11. Договори про спільну діяльність. Засновницький договір</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Засновницький договір : поняття, юридичні ознаки. 2. Загальні положення про спільну діяльність. Договір простого товариства. 3. Загальні положення про спільну діяльність. 4. . Поняття, загальна характеристика та форма договору про спільну діяльність. 5. Договір простого товариства. 6. Поняття, вклади учасників, спільне майно, витрати та збитки учасників, припинення договору простого товариства, відповідальність учасників. 	<p>1. Цивільний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.</p> <p>2. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 420с.</p>
		<p>Тема № 12. Договори в сімейному праві.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Договори по врегулюванню майнових відносин подружжя. 2.Договори по врегулюванню особистих немайнових відносин між батьками та дітьми. 3.Договори, що опосередковують передання дітей до сім'ї на виховання. 4.Інші договори, що опосередковують сімейні відносини. 	<p>1. Цивільний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.</p> <p>2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. <i>Офіційний вісник України</i>. 2002. № 7. Ст. 273.</p>

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Розвиток договірного права і законодавства України.
2. Загальна характеристика підстав виникнення договірних правовідносин.
3. Особливості відшкодування майнової шкоди за діючим законодавством України.
4. Строки та терміни у договірних зобов'язаннях.
5. Правові наслідки порушення договірного зобов'язання, забезпеченого завдатком.
6. Субсидіарна відповідальність.
7. Відшкодування збитків, завданих порушенням зобов'язання.
8. Договір купівлі-продажу об'єктів приватизації.
9. Договір довічного утримання.
10. Договір міни.
11. Особливості договору прокату.
12. Державна реєстрація договору найму будівлі або іншої капітальної споруди.
13. Значення проектно-кошторисної документації у договорі підряду.
14. Права та обов'язки підрядника.
15. Права та обов'язки замовника.
16. Договір про перевезення пасажирів як різновид договору перевезення.
17. Зберігання на товарному складі як різновид договору зберігання.
18. Порядок укладення, зміни та припинення договору страхування.
19. Загальна характеристика договору управління майном.
20. Акредитив як вид безготівкових розрахунків.
21. Місце договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності у системі договірного права.
22. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності, її характеристика та різновиди.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Договір роздрібної купівлі-продажу
2. Договори у спадковому праві України
3. Виконання зобов'язань за цивільно-правовим договором
4. Договір купівлі-продажу житла
5. Притримання як вид (спосіб) забезпечення виконання договірного зобов'язання
6. Договір перевезення: загальна характеристика
7. Загальна характеристика договірних правовідносин
8. Договір у цивільному праві України: загальна характеристика
9. Договір довічного утримання (догляду)
10. Договори про надання фінансових послуг: загальна характеристика

11. Система договорів у цивільному праві України
12. Договір підряду: загальна характеристика
13. Порука як вид (спосіб) забезпечення виконання договірних зобов'язань
14. Договір управління майном: загальна характеристика
15. Цивільно-правова відповідальність за неналежне виконання (невиконання) договірних зобов'язань
16. Загальна характеристика видів (способів) забезпечення виконання договірних зобов'язань
17. Непоіменовані договори в цивільному праві України
18. Загальна характеристика договорів, що опосередковують передачу права власності
19. Договір дарування: загальна характеристика
20. Договір купівлі-продажу: загальна характеристика
21. Договір купівлі-продажу автомобілів
22. Договір про спільну діяльність: загальна характеристика
23. Договір купівлі-продажу земельної ділянки
24. Договір найму (оренди): загальна характеристика
25. Договір страхування: загальна характеристика
26. Застава як вид (спосіб) забезпечення виконання договірних зобов'язань.

6. Методи навчання

Лекції із застосуванням мультимедійних прозірок, семінарські заняття, моделювання ситуативних задач, рольові ігри.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Поняття договірних прав і його місце в системі галузі цивільного права. Поняття цивільно-правового договору.
2. Принципи договірних прав.
3. Класифікація договорів.
4. Порядок укладення договору. Оферта. Акцепт. Момент укладення договору.
5. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов.
6. Публічний договір.
7. Договір приєднання.
8. Попередній договір.
9. Договір на користь третьої особи.
10. Строк договору.
11. Форма договору.
12. Визнання договору недійсним.
13. Загальні умови виконання договірних зобов'язань.
14. Принципи виконання договірних зобов'язань.
15. Підтвердження виконання зобов'язання.
16. Зміна договірних зобов'язань
17. Припинення договірних зобов'язань.
18. Неустойка.
19. Завдаток.

20. Гарантія.
21. Поручка.
22. Застава.
23. Притримання.
24. Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види.
25. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності. Зменшення обсягу цивільно-правової відповідальності.
26. Договір купівлі-продажу
27. Договір міни.
28. Договір поставки.
29. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
30. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
31. Договір ренти.
32. Договір довічного утримання (догляду).
33. Договір дарування.
34. Договір пожертви.
35. Договір найму (оренди) житла.
36. Договір позики.
37. Договір прокату.
38. Договір найму (оренди) земельної ділянки.
39. Договір найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди.
40. Договір найму (оренди) транспортного засобу.
41. Договір лізингу.
42. Договір підряду.
43. Договір побутового підряду.
44. Договір будівельного підряду.
45. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт.
46. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
47. Договір перевезення.
48. Договір транспортного експедирування.
49. Договір зберігання.
50. Договір страхування.
51. Договір доручення.
52. Договір комісії.
53. Договір управління майном.
54. Договір позики.
55. Кредитний договір.
56. Договір банківського вкладу.
57. Договір банківського рахунку.
58. Розрахунки.
59. Договір рахунку умовного зберігання (ескроу).
60. Договір факторингу.
61. Договір про комерційну концесію.
62. Ліцензійний договір.
63. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

64. Договір про передання виключних майнових права інтелектуальної власності.
65. Засновницький договір : поняття, юридичні ознаки.
66. Договір простого товариства.
67. Загальні положення про спільну діяльність. Поняття, загальна характеристика та форма договору про спільну діяльність.
68. Договори по врегулюванню майнових відносин подружжя.
69. Договори по врегулюванню особистих немайнових відносин між батьками та дітьми.
70. Договори, що опосередковують передання дітей до сім'ї на виховання.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу та для переводу до 100- бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\frac{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)}}{\left(\left(\text{результат навчальних занять за семестр} \right) + \left(\text{результат самостійної роботи за семестр} \right) \right) / 2} \cdot 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «нез'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\frac{\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни}}{\left(\frac{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)}}{2} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем} \right) / 2}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

*Підсумкові
бали
навчальної
дисципліни*

*Підсумкові
бали за
поточний
семестр*

*Підсумкові
бали за попередній
семестр*

2

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок. Незадовільна оцінка на семінарському занятті відпрацьовується здобувачем вищої освіти усно	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання, підготувати проект документу, зокрема, заповіту, заяви про прийняття спадщини, заяви про відмову від прийняття спадщини тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

Пропуск семінарських занять має бути завчасно відпрацьований до часу проведення заліку. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються викладачу усно.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS				
Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
			Оцінка	Пояснення
1	97	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
2	-100			
1	94			
1	-96			
0	90	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» теоретичний зміст курсу засвоєний цілком,
	-93			
9	85			
	-89			

8	80 -84	но»)		потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального, робота з двома-трьома незначними помилками
7	75 -79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний ЦІЛКОМ, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вати завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками
6	70 -74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчати навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
5	65 -69			
4	60 -64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них: оцінена числом балів, близьким до мінімального, роботам що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
3	40	Незадовільно	F	«Умовно незадовільно» -

	-59	ьно («не зараховано»)	X	теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21 -40			
1	1- 20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. *Офіційний вісник України*. 2003. №11. Ст. 461.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. *Голос України*. 2004. № 89-91.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
5. Житловий кодекс УРСР від 30 червня 1983 р. № 5464-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>
6. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
7. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 2597-

VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

8. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. *Офіційний вісник України*. 2002. № 7. Ст. 273.

9. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 50-51. Ст. 384.

10. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

11. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>

12. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477- IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.

13. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 5. Ст. 28.

14. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17 листопада 2009 р. № 1559-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17#Text>

15. Про господарські товариства : Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 49. Ст. 682.

16. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31-32. Ст. 263.

17. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 1 липня 2010 р. № 2398-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 38. Ст. 509.

18. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 р. № 1952-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 51. Ст. 553.

19. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18 листопада 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 11. Ст. 140.

20. Про заставу : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2654-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>.

21. Про іпотеку : Закон України від 5 червня 2003 р. № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>

22. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. №32. Ст.422.

23. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 384.

24. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 1 липня 2004 р. № 1961-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 1. Ст. 1.

25. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку : Закон України від 14 травня 2015 р. № 417-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-19#Text>
26. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.
27. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18 січня 2018 р. № 2269-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>
28. Про приватизацію державного житлового фонду : Закон України від 19 червня 1992 р. № 2482-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2482-12#Text>
29. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. № 266/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 1. Ст. 1.
30. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2006, № 31, ст. 268
31. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 13. Ст. 69.
32. Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21 вересня 2006 року № 185-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>.
33. Про фінансовий лізинг : Закон України від 4 лютого 2021 р. № 1201-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>.
34. Про Фонд державного майна України : Закон України від 9 грудня 2011 року № 4107-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17#Text>.
35. Про право власності на окремі види майна : постанова Верховної Ради України від 17 червня 1992 року № 2471-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12#Text>.
36. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини : постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866. *Офіційний вісник України*. 2008. № 76. Ст. 2561.
37. Порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 15 червня 1994 р. № 419. *Зібрання постанов Уряду України*. 1994. № 10. Ст. 249.
38. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян : постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 р. № 1064. *Офіційний вісник України*. 2007. № 65. Ст. 2516.
39. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затв.наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. №296/5. *Офіційний вісник України*. 2012. №17. Ст. 632.

40. Правила державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 р. №52/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 24 грудня 2010 р. №3307/5). *Офіційний вісник України*. 2000. №42. Ст. 1803.

41. Про затвердження Правил опіки та піклування : наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України №34/166/131/88 від 26.05.1999р. *Офіційний вісник України*. 1999. № 26. Ст. 1252.

42. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

43. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с.

44. Кухарєв О. Є. Спадкове право : навч. посібник. Київ : Алерта, 2013. 328.

45. Кухарєв О. Є. Актуальні питання спадкового права в судовій практиці : практичний посібник. Київ : Алерта, 2017. 260 с. 13.

46. Кухарєв О. Є. Спадкове право України : підручник. Київ : Алерта, 2020. 362 с.

Додаткова:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Степаненка Андрія Миколайовича щодо офіційного тлумачення положень пунктів 22, 23 статті 1, статті 11, частини восьмої статті 18, частини третьої статті 22 Закону України «Про захист прав споживачів» у взаємозв'язку з положеннями частини четвертої статті 42 Конституції України (справа про захист прав споживачів кредитних послуг) від 10 листопада 2011 р. № 15-рп/2011. *Вісник Конституційного Суду України*. 2012. № 1.

2. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 1: Загальні положення/ за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 320 с.

3. Цивільний кодекс України: наук.-практ. комент. (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєва. Харків: ФО-П Колісник А. А., 2010. 768 с.

4. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 5: Право власності та

інші речові права / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2011. 624 с.

5. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 6: Право інтелектуальної власності / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2011. 592 с.

6. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 7: Загальні положення про зобов'язання та договір / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Лисняк Л. С., 2012. 736 с.

7. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін.; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

8. Корпоративні правовідносини : монографія / Ю. М. Жорнокуй, С. О. Сліпченко, В. Г. Жорнокуй. Харків : ЕКУС, 2021. 248 с.

9. Жорнокуй Ю. М. Свобода та обов'язковість виконання договору у цивільному праві України. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2022. № 4. С. 69–80.

10. Мороз О.В. Строк як істотна умова цивільно-правового договору. Право та інновації: наук.-практ. журн. Харків. 2021. № 2(34). С. 117-121.

11. Мороз О.В. Зміст цивільно-правового договору. Право і суспільство: наук. журн. Дніпро. 2022. № 2. С. 69-74. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/2_2022/11.pdf

12. Мороз О.В. Укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Право і суспільство: наук. журн. Дніпро. URL: 2022. № 3. С. 58-64. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/3_2022/10.pdf

13. Рассказова В.В. Припинення окремих видів зобов'язань відступним. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. №5. С.67–70.

14. Ходєєва Н. В. Співвідношення публічних та приватних інтересів при здійсненні права на медичну таємницю та права роботодавця на отримання інформації про стан здоров'я працівника. *Європейські перспективи*. 2021. № 2. С. 108–113.

15. Вакулович Е.В. Особливості визначення істотних умов публічного договору. *Правова позиція*. 2020. № 1 (26). С.88–92. <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10039>

16. Вакулович Е.В. Визначення меж дії принципу свободи договору в зобов'язальному праві (на прикладі публічного договору). *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2020. № 1. С. 24–27. http://apnl.dnu.in.ua/1_2020/8.pdf

17. Чалий Ю.І. Режими диспозитивності в правовому регулюванні договірних відносин. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. №2 (101). С.72–83.

18. Чалий Ю.І. Цивільно-правовий договір як документ. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. №4. С. 212–224.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state.gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовій кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховній Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського.
2. www.lib.academv.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім.О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди